

KİTABŞÜNASLIQ VƏ NƏŞRİYYAT İŞİ BÖLMƏSİ

KİTAB VƏ KİTABXANA MƏDƏNİYYƏTİ ARAŞDIRMALARINI PROFESSOR ABUZƏR XƏLƏFOVUN ELMİ İRSİNDƏ

Knyaz Aslan

*BDU, Kitabşünaslıq və nəşriyyat işi kafedrasının müdiri,
pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru, dosent*

Görkəmli kitabxanaşünas alim, Əməkdar elm xadimi, professor Abuzər Xələfovun səmərəli elmi-tədqiqat fəaliyyəti həm Azərbaycanda, həm də xarici ölkələrdə geniş şöhrət qazanmışdır. Ölkəmizdə mədəniyyət və kitabxana işi quruculuğunun tarixi problemləri, kitabxanaşünaslığın nəzəriyyəsi və metodologiyası, ali kitabxanaçılıq-bibliografiya təhsili məsələləri, habelə kitabxana işi nəzəriyyəsi və bir sıra digər aktual elmi problemlər Abuzər Xələfovun elmi araşdırmalarının özəyini təşkil edir.

Ali təhsil sistemində tədris proseslərinin mahir bilicisi kimi tanınan alim "Kitabxanaçılıq informatikası", "Kitabxanaçılıq pedaqogikası", "Kitabxanaçılıq psixologiyası", "Kitabxana iqtisadiyyatı", "Kitabxanaçı peşəsi" kimi kitabxanaşünaslıq sahələrinin formalaşmasına, kitabxanaşünas-informasioloq kadrların hazırlığının ixtisaslaşdırılmasına, geniş profilli kitabxana işçilərinin hazırlanmasına dair perspektivli təkliflər irəli sürmüşdür.

Professor A.Xələfovun fundamental tədqiqatlarında müstəqil Azərbaycanda kitabxana-informasiya fəaliyyətinin strateji istiqamətləri, informasiya cəmiyyətinin vəzifələrinə uyğun yeniləşməsi, kitabxanaşünas-bibliograf peşəsinin yeni keyfiyyətləri və s. məsələlər ətraflı şərh edilmişdir.

Professor A.Xələfovun «Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi», «Kitabxanaşünaslığa giriş», «Kitabxanaşünaslığın tarixi və metodologiyası», «Kitabxana və cəmiyyət» kitablarında müasir Azərbaycan cəmiyyətində gedən sosial-mədəni proseslərlə kitabxana işinin əlaqələndirilməsinə, kitabxana işinin nəzəri əsaslarının ümumiləşdirilməsinə xüsusi diqqət

yetirilmişdir. Müəllif zəngin elmi müddəalara söykənərək cəmiyyətdə gedən dərin mədəni inkişaf proseslərinin araşdırılması kontekstində kitabxanaların bu prosesdə yerini, vəzifələrini və iştirakını qiymətli elmi dəlillərlə əsaslandırılmışdır.

Professor A.Xələfovun irəli sürdüyü elmi konsepsiyalar və problemlər olduqca dərin və əhatəlidir. Bilavasitə maddiləşdirilmiş biliyə əsaslanan, əlifba ilə kitab, əlyazması ilə çap kitabı arasında hərtərəfli əlaqələrin olduğunu, kitabın bilik mənbəyi kimi qorunub saxlanmasında kitabxananın zəruri bir müəssisə kimi böyük əhəmiyyət kəsb etməsini mühüm hesab edən müəllif kitabxanaların yaradılması və inkişafını cəmiyyətin əsas atributlarından biri kimi qiymətləndirir və dövrün mühüm hadisəsi hesab edir.

Alim uzaqgörənliklə insanın şəxsiyyət kimi formalaşmasında kitabın böyük mədəni və tərbiyəvi əhəmiyyət kəsb etdiyini, əlyazma və çap kitablarının qorunub saxlanmasında, nəsil-dən-nəslə ötürülməsində, kitabların ömrünün uzadılmasında, insanların intellektual səviyyəsinin yüksəldilməsində kitabxananın böyük əhəmiyyətini qeyd edir. O, beş min illik tarixi olan kitabxanaların təcrübəsinə, ciddi elmi dəlillərə, dünyanın görkəmli alimlərinin tarixi araşdırmaları əsasında yaradılmış konsepsiyalara əsaslanaraq kitabxanaların cəmiyyətin tələbatı əsasında yaranan bir təsisat, sosial institut olduğunu və tarixi inkişafın bütün mərhələlərində cəmiyyətə xidmət etdiyini konkret faktlarla əsaslandıraraq, "Cəmiyyət kitabxanaların hamisidir" (C.X.Şira) fikrini bir daha təsdiq etmişdir.

Professor A.Xələfov cəmiyyətin inkişafında bilik mənbəyi olan kitabın böyük kommunikativ əhəmiyyətini, müasir dünyada onun böyük əlaqələndirici rolunu, şəxsiyyətin formalaşmasında, cəmiyyət üzvlərinin intellektual səviyyəsinin yüksəldilməsində əhəmiyyətini, bilik kapitalının insan kapitalına çevrilməsindəki xidmətlərini yüksək qiymətləndirərək, kitabın hələ bundan sonra da neçə-neçə gələcək nəsillərə öz bilik karvanını daşıyacağını qeyd etmiş və bu karvanın yolçusu olan hər bir şəxsiyyətə insana uğurlu yol arzulamışdır.

Professor A.Xələfovun elmi fəaliyyətində humanitar elm kimi kitabxanaşünaslığın ümumnəzəri və metodoloji problemlərinin işlənilməsi, kitabxanaların sosial funksiyalarının inkişafının araşdırılması, cəmiyyətin intellektual inkişafı prosesində, insanların mədəni-mənəvi tərbiyəsində, təhsil prosesində kitabxanaların rolunun öyrənilməsi çox böyük yer tutur. Alimin öz fundamental tədqiqatlarında kitabxanaşünaslığın humanitar elm kimi elmi-nəzəri əsaslarının hazırlanmasına geniş yer verməsi, kitabxanaşünaslıq fəlsəfəsi elmi konsepsiyasının yaradılmasına təşəbbüs göstərməsi də böyük maraq doğurur.

Professor A.Xələfov müstəqillik illərində özünün çoxsahəli elmi və pedaqoji fəaliyyətini Azərbaycanda hüquqi, demokratik cəmiyyət quruculuğu şəraitində siyasi plüralizmin, informasiya azadlığının, milli və ümumbəşəri dəyərlərin nəzərə alınması əsasında kitabxana xidmətinin təşkilinin metodik problemləri ilə, şəxsiyyətin və bütövlükdə cəmiyyətin intellektual və mənəvi inkişafında kitabxanaların rolu ilə sıx şəkildə bağlayır.

Beləliklə professor A.Xələfovun konseptual araşdırmalarında cəmiyyətdə baş verən sosial-iqtisadi və mədəni proseslərin elmi şəkildə dərk edilməsi əsasında Azərbaycanda kitabxana işinin nəzəriyyə və təc-rübəsinin inkişaf konsepsiyası hazırlanmışdır ki, bu da yeni cəmiyyətin reallıqlarını özündə hərtərəfli əks etdirir.